

ANALIZA MNENJ IN DOVOLJENJ ZA POSEGE V POPULACIJE ZAVAROVANIH PROSTO ŽIVEČIH VRST

AN ANALYSIS OF OPINIONS AND PERMITS FOR EXPLOITATION OF POPULATIONS OF WILD FAUNA AND FLORA SPECIES

Damjan VRČEK

Strokovni članek

Prejeto/Received: 1. 6. 2010

Sprejeto/Accepted: 4. 10. 2010

Ključne besede: zavarovane vrste, dovoljenje za poseg v populacijo, strokovno mnenje, pisno stališče, rastline, živali

Key words: protected species, permit for exploitation of population, expert opinion, written observations, plants, animals

IZVLEČEK

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo sta v Sloveniji začeli veljati novi uredbi o zavarovanih prosto živečih vrstah rastlin in živali. Članek analizira mnenja in dovoljenja, izdana na podlagi teh dveh uredb. Za analizo smo uporabili podatke Zavoda RS za varstvo narave in Agencije RS za okolje. Analize se nanašajo na obdobje od 1. maja 2004 do konca leta 2009. V analizah smo upoštevali samo posege, za katere je bila potrebna strokovna presoja o vplivu posega na ohranitev ugodnega stanja vrste. 93 % mnenj je bilo pripravljenih za posege v zavarovane prosto živeče živalske vrste. 89 % vseh mnenj je pozitivnih, večina negativnih mnenj pa se nanaša na preprečevanje resne škode. Po številu izdanih mnenj prevladujejo mnenja, ki se nanašajo na žuželke (Insecta) (26 %) ter sesalce (Mammalia) (24 %). Najpogostejši razlog za poseg je raziskovanje. Najpogostejši način posega je odvzem iz narave (živali: 92 %, rastline: 94 %), število odvzetih osebkov pa je majhno. Večina dovoljenj za posege v populacije zavarovanih prosto živečih živalskih vrst je bila izdana za obdobje do enega leta, sledijo pa dovoljenja, ki so bila izdana za dobo 4-5 let. Pri skoraj polovici mnenj posegi niso bili geografsko omejeni. Za ocenjevanje kumulativnega vpliva posegov na lokacijo so ključnega pomena kvalitetna poročila o opravljenem posegu.

ABSTRACT

With Slovenia's entry into EU, two new decrees on protected wild fauna and flora species came into force. The article analyses opinions and permits issued on the basis of these decrees. For these analyses, which cover the period from 1 May 2004 to the end of 2009, the data submitted by the Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation and the national Environmental Agency were used. Only cases of exploitation, for which an expert opinion on their impacts on favourable conservation status of species was required, were taken into consideration. 93% of the opinions were issued for exploitation of protected species of wild fauna. 89% of all opinions were positive, whereas the majority of negative opinions concerned the prevention of serious damage. With regard to the number of opinions issued, the opinions related to insects (Insecta) (26%) and mammals (Mammalia) (24%) prevailed. The commonest reason for exploitations was research, while the commonest manner of exploitation was taking from the wild (animals 92%, plants 94%); the number of taken specimens was small. Most of the permits for

exploitation of populations of protected wild fauna species were issued for the period of up to one year, followed by permits for the period of 4-5 years. In almost half of the opinions, the exploitations were not geographically limited. Of key importance in the assessment of cumulative impacts of exploitations of species on sites were quality reports on the exploitations carried out in them.

1. UVOD

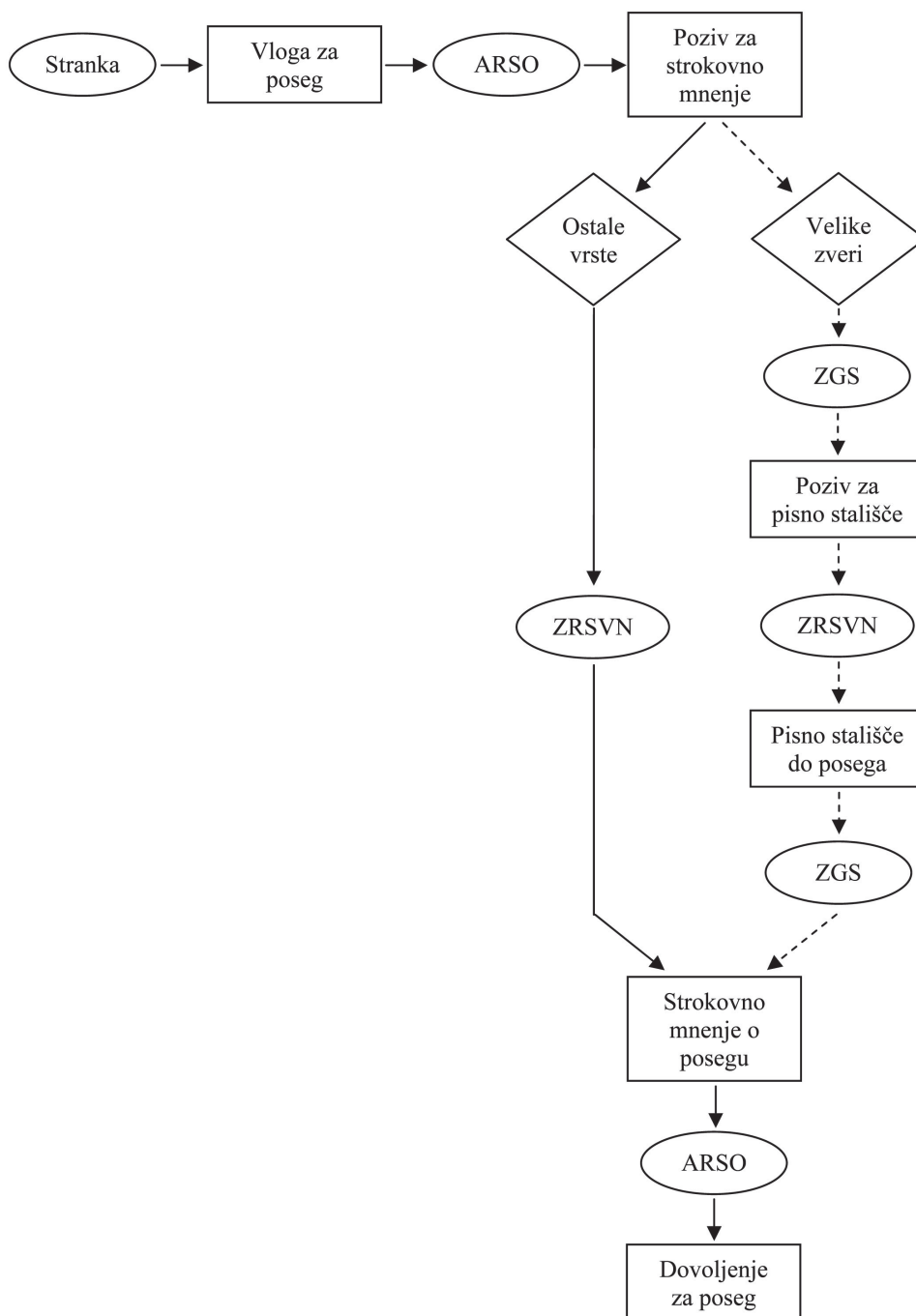
S 1. majem 2004 sta začeli veljati novi uredbi o zavarovanih prosto živečih vrstah rastlin in živali. Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004) je zamenjala Uredbo o zavarovanju ogroženih živalskih vrst (1993), Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (2004) pa Odlok o zavarovanju redkih ali ogroženih rastlinskih vrst (1976). Oba predhodna predpisa sta sicer že urejala varstvo vrst, novi uredbi pa sta, poleg tega, da sta pripravljene v skladu z Zakonom o ohranjanju narave (2004), vključili tudi varstvo evropsko pomembnih vrst. Uredbi tako celostno urejata varstvo zavarovanih prosto živečih vrst rastlin in živali.

Za posege v zavarovane vrste rastlin in živali je treba pridobiti dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor, in sicer Agencije Republike Slovenije za okolje. Ko Agencija RS za okolje prejme vlogo za poseg v zavarovane vrste, pozove Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, da pripravi strokovno mnenje o sprejemljivosti posega. V primeru, da se poseg nanaša na velike zveri, pa Agencija RS za okolje za strokovno mnenje pozove Zavod za gozdove Slovenije. Zavod za gozdove Slovenije mora pridobiti pisno stališče do posega, ki ga pripravi Zavod RS za varstvo narave, in je del strokovnega mnenja (slika 1).

Dovoljenje je mogoče izdati le ob zagotovitvi, da poseg ne bo škodoval ohranitvi ugodnega stanja zavarovanih vrst in da se pred posegom izčrpajo vse druge možnosti, ki bi dale podobne rezultate kot predlagan poseg. Vpliv posega na stanje zavarovane vrste in pa obstoj drugih možnosti se ugotovi v strokovnem mnenju, lahko pa se, če je to potrebno, določi še dodatne pogoje, ki jih je pri posegu potrebno upoštevati.

Uredbi dopuščata tudi izjemna ravnanja, za katera ni treba pridobiti dovoljenja za poseg. Te izjeme so dela, ki se opravljajo v okviru dobre kmetijske prakse, varstva in sečnje gozdov ter graditve in vzdrževanja gozdnih prometnic, postavitve objektov, za katere je predvideno gradbeno dovoljenje, in dela na kulturni dediščini.

Dovoljeno je tudi nabiranje šopkov določenih vrst rastlin za osebne namene. Šopek je količina rastlin, ki jih oseba lahko drži med palcem in kazalcem, nabrati pa se sme en šopek na dan. Dovoljen je tudi odvzem iz narave in ujetje bolnih ali ranjenih živali pod pogojem, da se jih po začasni oskrbi v zatočišču izpusti nazaj v naravo. Raziskovalci in raziskovalne ter izobraževalne inštitucije pa smejo za raziskovalne in izobraževalne namene ujeti ali odvzeti iz narave do deset osebkov posamezne vrste, razen človeške ribice, sesalcev, ptic in drugih vrst, ki so v Prilozilu o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v Rdeči seznam (2002, 2010)

Slika 1: Shema postopka za pridobitev dovoljenja za poseg v zavarovane vrste živali in rastlin

Fig. 1: The scheme of procedure for the acquisition of a permit for exploitation of protected wild fauna and flora species

uvrščene najmanj kot prizadete vrste, odvzem iz narave pa ne sme biti daljši od treh mesecev in četrte razmnoževalnega cikla živali. Za vse druge posege v zavarovane živalske in rastlinske vrste je treba pridobiti dovoljenje.

Namen tega članka je na pregleden način predstaviti analizo izdanih mnenj in dovoljenj za posege v populacije zavarovanih prosto živečih vrst.

2. METODE IN REZULTATI

Za pripravo analiz smo uporabili podatke Zavoda RS za varstvo narave in Agencije RS za okolje. Analize se nanašajo na obdobje od 1. maja 2004, ko sta uredbi začeli veljati, pa do konca leta 2009. V analizah smo upoštevali le posege, za katere je bila potrebna strokovna presoja o vplivu posega na ohranitev ugodnega stanja vrste oziroma, povedano drugače, upoštevali smo le tiste posege, za katere je Zavod RS za varstvo narave pripravil strokovno mnenje ali pisno stališče. Za del posegov (npr. intervencijski odstrel, kadar je ogrožena varnost ljudi) izda Agencija RS za okolje dovoljenje brez strokovnega mnenja. V članku zaradi lažjega razumevanja za strokovna mnenja in pisna stališča uporabljamo izraz mnenja.

Z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah so zavarovane nekatere vrste naslednjih skupin: spužve (Porifera), mehkužci (Mollusca), mnogoščetinci (Polychaeta), pijavke (Hirudinea), raki (Crustacea), žuželke (Insecta), iglokožci (Echinodermata), mahovnjaki (Bryozoa), ribe (Pisces s.lat.), dvoživke (Amphibia), plazilci (Reptilia), ptice (Aves) in sesalci (Mammalia). Največ vlog je za posege v populacije zavarovanih vrst žuželk, zato smo to skupino razdelili še na kačje pastirje (Odonata), ravnokrilce (Orthopteroidea), stenice (Heteroptera), mrežekrilce (Neuropteroidea), hrošče (Coleoptera), mladoletnice (Trichoptera) in metuljke (Lepidoptera). Glede na to, da je mnenj za posege v populacije zavarovanih vrst rastlin malo, so vse rastline obravnavane v eni skupini. Kot eno mnenje tako štejemo mnenje, ki je bilo izdano za rastline ali za eno od zgoraj navedenih skupin oziroma nižje taksone znotraj ene skupine. Tako se lahko na posamezno vlogo pripravi več strokovnih mnenj (slika 2). Na vsako vlogo za rastline se pripravi eno mnenje.

Ena vloga, ki se nanaša na naslednje taksone:

	skupina	Število mnenj
dvoživke brez močerila	dvoživke	6
sladkovodne ribe	ribe in piškurji	
piškurji		
raki	raki	
vodni hrošči	hrošči	
kačji pastirji	kačji pastirji	
navadni škržek	mehkužci	

Slika 2: Način štetja mnenj o posegih v zavarovane prosto živeče vrste živali

Fig. 2: The mode of counting the opinions on exploitations of protected wild fauna and flora species

Zavod RS za varstvo narave je v obravnavanem obdobju prejel 145 vlog za pripravo mnenja. Zavod RS za varstvo narave je zavrnil pripravo strokovnega mnenja za 9 vlog, vse za posege v populacije živalskih vrst. 7 vlog je bilo nepopolnih, saj niso bili navedeni vsi potrebni podatki v skladu z 9. členom Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah, ena vloga je bila preslabo utemeljena in strokovna presoja ni bila mogoča, ena vloga pa se je nanašala na nezavarovane vrste in zato strokovno mnenje ni bilo potrebno. Vloge so bile zavrnjene v letu 2004, vloga, ki se je nanašala na nezavarovane vrste, pa v letu 2008. Na vse druge vloge smo pripravili 236 mnenj. Večina mnenj je pripravljena po Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (220 mnenj, 93 %), 16 mnenj (7 %) pa je pripravljenih po Uredbi o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (tabela 1).

Tabela 1: Število mnenj in dovoljenj, izdanih za posege v populacije zavarovanih prosto živečih vrst

Table 2: Number of opinions and permits issued for exploitations of populations of protected wild fauna and flora species

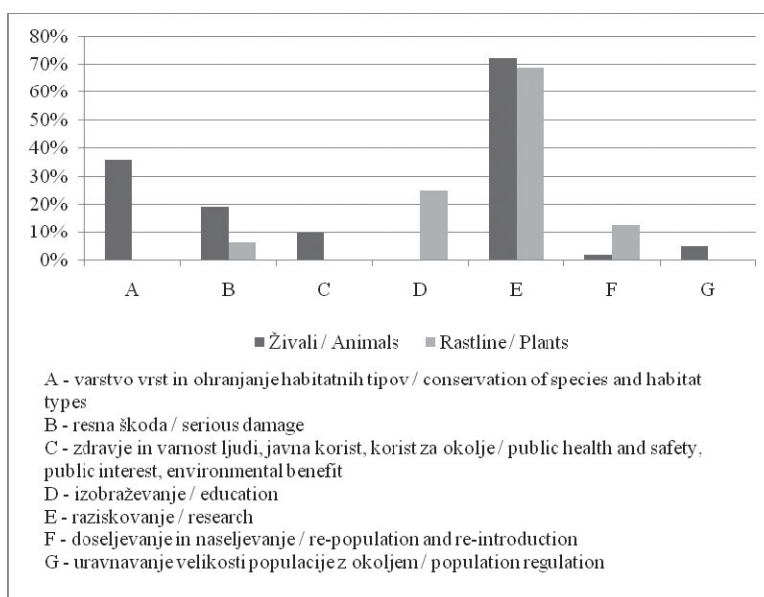
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	skupaj / total
Rastline / Plants	4	6	2	1	2	1	16
pozitivna mnenja / positive opinions	4	5	2	1	2	1	15
dovoljenja / permits	4	6	2	1	2	1	16
Živali / Animals	33	33	41	44	43	26	220
mehkužci (Mollusca)	3	1	1	2	0	2	9
pijavke (Hirudinea)	1	0	0	0	0	0	1
raki (Crustacea)	3	3	2	2	3	0	13
žuželke (Insecta)	7	9	15	11	10	6	58
<i>kačji pastirji (Odonata)</i>	2	1	1	1	2	0	7
<i>ravnokrilci (Orthopteroidea)</i>	0	2	1	0	0	0	3
<i>stenice (Heteroptera)</i>	0	1	2	1	1	0	5
<i>mrežekrilci (Neuropteroidea)</i>	0	1	1	1	1	0	4
<i>hrošči (Coleoptera)</i>	2	1	4	2	3	3	15
<i>mladoletnice (Trichoptera)</i>	1	1	2	1	1	0	6
<i>metulji (Lepidoptera)</i>	2	2	4	5	2	3	18
ribe (Pisces, s.lat.)	3	4	1	2	0	2	12
dvoživke (Amphibia)	5	5	4	4	2	2	22
plazilci (Reptilia)	4	3	4	2	3	4	20
ptice (Aves)	2	2	7	11	8	3	33
sesalci (Mammalia)	5	6	7	10	17	7	52
pozitivna mnenja / positive opinions	32	32	39	36	34	23	196
dovoljenja / permits	30	33	37	32	30	20	182

Pri posegih v populacije zavarovanih prosto živečih živalskih vrst je bilo 89 % mnenj pozitivnih. Pri posegih v populacije zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrst je bilo pozitivnih 94 % mnenj, le eno mnenje je bilo negativno. Za vse posege v populacije zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrst so bila izdana dovoljenja, pri posegih v populacije zavarovanih prosto živečih živalskih vrst pa je bilo izdanih 182 dovoljenj. Za posege v populacije velikih zveri je bil v letih 2005-2008 izdan Pravilnik o odvzemu osebkov vrste rjavega medveda (*Ursus arctos*) iz narave (2005), v letu 2009 pa je bil s pravilnikom urejen tudi odzvem volkov iz narave

(Pravilnik o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave 2009). Kljub pozitivnemu mnenju je Agencija RS za okolje zavrnila izdajo dovoljenja za poseg v sedmih primerih. V treh primerih izdaja dovoljenja ni bila potrebna, v dveh primerih poseg ni bil več možen, v dveh primerih pa je bil razlog za zavrnitev administrativne narave. V štirih primerih je bilo izdano dovoljenje za poseg kljub negativnemu mnenju. Agencija RS za okolje se ni strinjala z utemeljitvami v strokovnih mnenjih. O eni vlogi za poseg v populacije prosto živečih živalskih vrst iz leta 2009 se še odloča na drugi stopnji. V osmih primerih Agencija RS za okolje na vlogo ni izdala odločbe.

Po številu izdanih mnenj prevladujejo žuželke (Insecta) (26 %), med njimi pa metulji in hrošči. Med sesalci, ki so na drugem mestu po številu mnenj, s 67 % prevladujejo velike zveri. Pri rastlinah je bilo 5 mnenj pripravljenih za vse zavarovane vrste rastlin, 2 mnenji sta bili pripravljeni za velikonočnico (*Pulsatilla grandis*), ostala mnenja pa za različne vrste.

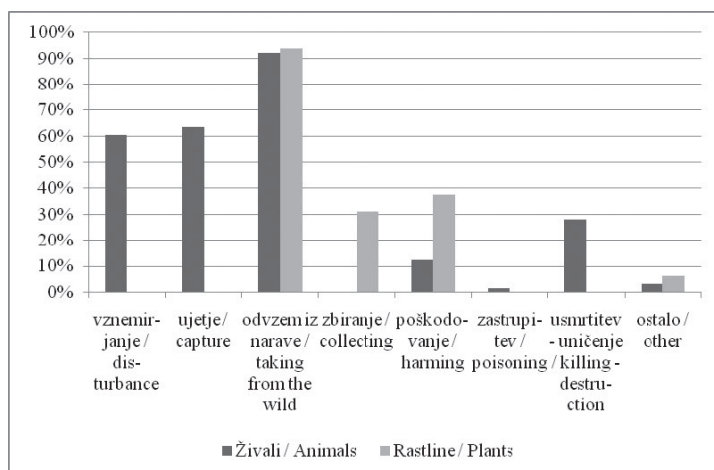
Vloga za poseg v populacije zavarovanih prosto živečih živalskih vrst mora biti utemeljena po 7. ali 12. členu Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Vloga je lahko utemeljena z več razlogi. Mnenja smo najpogosteje izdali za raziskovanje (72 %) (graf 1). V 30 % smo se ob razlogih za raziskovanje zavarovanih prosto živečih živalskih vrst opredelili tudi do zagotavljanja koristi varstva živalskih in rastlinskih vrst in ohranjanja habitatnih tipov. Le osem mnenj (4 %) se je nanašalo samo na zagotavljanje koristi varstva živalskih in rastlinskih vrst in ohranjanje habitatnih tipov. Na preprečitev resne škode se je nanašalo 19 % mnenj. Med vrstami, za katere je bil predlagan poseg z namenom preprečevanja resne škode, prednjačijo rjavi medved (*Ursus arctos*) (33 %), volk (*Canis lupus*) (29 %) in krokar (*Corvus corax*) (21 %). Pri mnenjih, ki so se nanašala na zagotavljanje varnosti ljudi, so prevladovala mnenja za zaščito ljudi pred rjavim medvedom (70 %) in mnenja za spremljanje stanja virusa ptičje gripe v prosto živečih populacijah ptic (17 %). Zavod RS za varstvo narave je izdal tudi 11 mnenj za uravnavanje velikosti populacij z okoljem, in sicer za velike zveri (55 %) in velikega kormorana (*Phalacrocorax carbo*) (45 %).

Graf 1: Utemeljitev posega v populacije zavarovanih prostoživečih vrst, za katere je bila potrebna strokovna presoja
 Graph 1: Argumentation of exploitation of populations of wild fauna and flora species, for which expert opinion was required

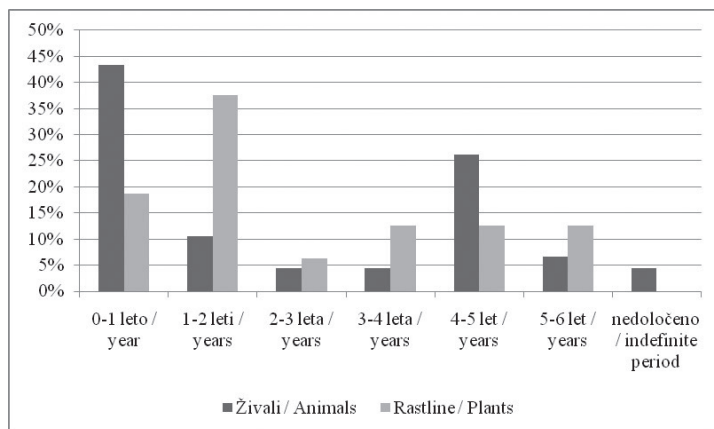
Tako kot pri živalih se je tudi pri rastlinah večina mnenj nanašala na posege v populacije, ki so bili utemeljeni z raziskovanjem (69 %). 4 mnenja so se nanašala na posege za namene izobraževanja, dve mnenji pa na posega v populacijo velikonočnice na Boču z namenom doselitve. Ena vloga se je nanašala na preprečitev resne škode. Kmetu se je namreč gozd zarasel z bodiko (*Ilex aquifolium*), ki je omejevala pomlajevanje gozda, zato je bil potreben posek na manjši površini.

Največ mnenj se je opredelilo do odvzema iz narave (živali: 92 %, rastline: 94 %) (graf 2). Pri posegih v zavarovane prosto živeče živalske vrste sta s slabima dvema tretjinama zastopana še vznemirjanje in lov. Za usmrnitev živali je bilo izdanih 28 % mnenj, za poškodovanje pa 12 % mnenj. Pri posegih v zavarovane prosto živeče rastline se približno tretjina mnenj nanaša na poškodovanje in na zbiranje.

Graf 2: Namen posega v populacije zavarovanih prostoživečih vrst, za katere je bila potrebna strokovna presoja
 Graph 2: Purpose of exploitations of populations of protected wild species, for which expert opinion was needed

Večina dovoljenj za posege v populacije zavarovanih prosto živečih živalskih vrst je bila izdana za čas do enega leta, sledijo pa dovoljenja, ki so bila izdana za dobo 4-5 let (graf 3). Pri posegih v populacije zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrst je bila večina dovoljenj izdana za dobo 1-2 let (graf 3).

Graf 3: Čas trajanja dovoljenj za posege v zavarovane prostoživeče vrste
 Graph 3: Duration of permits for exploitations of protected wild species

Pri slabi polovici mnenj posegi niso bili geografsko omejeni pri živalih (46 %) in rastlinah (44 %). 11 mnenj (5 %) se je nanašalo na posege v populacije morskih živali, med katerimi s 4 mnenji prednjači glavata kareta (*Caretta caretta*).

3. DISKUSIJA IN ZAKLJUČKI

Z uveljavitvijo novih uredb o zavarovanih prosto živečih vrstah so nastale tudi tipične »začetniške« težave. V prvi vrsti so bile to nepopolne vloge. Z boljšim sodelovanjem med inštitucijami in strankami pa so se te težave odpravile. Tako po letu 2004 ni bilo več vlog, na podlagi katerih presoja ne bi bila mogoča.

V veliki večini primerov je bilo ugotovljeno, da bo poseg zanemarljivo vplival na poslabšanje stanja zavarovanih vrst. V primeru, ko bi poseg lahko škodljivo vplival na ugodno stanje zavarovanih vrst, pa so posegu določene omejitve. Delež posegov, ki bi po strokovni presoji negativno vplivali na populacije zavarovanih vrst ali pa niso sprejemljivi iz drugih razlogov, je majhen. Večina negativnih mnenj se nanaša na odvzem zaradi preprečevanja resne škode, med vrstami pa prednjačijo rjavi medved, krokav in volk. V praksi se je izkazalo, da ni definicije, kaj je resna škoda, tako da si različne inštitucije (Zavod za gozdove Slovenije, Agencija RS za okolje in Zavod RS za varstvo narave) ta termin razlagajo različno. Pogosto pa stranka ni izpeljala vseh predpisanih ukrepov, ki bi lahko preprečili nastanek škode, in je mnenje zato negativno. Število pojavljanja vlog z namenom preprečevanja resne škode je do leta 2008 vsako leto naraščalo. V večini primerov se Agencija RS za okolje strinja z negativnim mnenjem in dovoljenja za poseg ne izda.

Vlog za posege, ki bi se nanašale neposredno na zagotavljanje koristi varstva vrst, je malo. Tak primer so vloge za poseg v populacije kormorana z namenom zaščite ogroženih vrst rib. Večinoma so koristi varstva vrst utemeljene posredno, prek rezultatov in ugotovitev, do katerih bodo pripeljale raziskave, presoje sprejemljivosti vplivov uresničitve planov in posegov v naravo itd.

Podobno nedorečen kot »resna škoda« je tudi termin »vznemirjanje«. Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah vznemirjanje določa kot »kakovostno koli ravnanje, zaradi katerega žival na mestu vznemirjanja preneha gnezdit, prezimovati, se razmnoževati, hibernirati, vzrejati potomce, mesto uporabljati ob selitvi ali zadovoljevati druge življenjske potrebe«. Tako lahko na primeru gnezdenja ptic vznemirjanje pomeni vsak primer, ko ptica zaradi naše navzočnosti zbeži z gnezda (kasneje pa se vanj še vrne) ali pa zgolj primer, ko je naša navzočnost tako moteča, da žival zapusti gnezdo in se vanj ne vrne več.

Kljub temu da se velika večina mnenj nanaša tudi na odvzeme iz narave, pa je količina odvzetih osebkov majhna. Načeloma gre za odvzeme osebkov težje določljivih vrst, ki se jih za lažjo determinacijo tudi usmrti. Odvzema se le nekaj osebkov na posamezno lokacijo. Ti osebki se nato arhivirajo v različnih zbirkah. Podobno kot pri živalih je tudi pri rastlinah. Odvzemajo se posamezni osebki, ki se nato shranijo v herbarijih. Večje število osebkov se odvzame le pri vrstah, pri katerih je odvzem namenjen zmanjševanju populacij z namenom uravnavanja velikosti populacije z okoljem. Tak primer so posegi v populacije rjavega medveda, volka in velikega kormorana. Razlog za poškodovanje osebkov je predvsem označevanje in jemanje vzorcev za nadaljnje raziskave.

Večina dovoljenj za posege v živalske populacije je bila izdana za dobo enega leta, pri rastlinah pa za eno do dve leti. Veliko vlog za slednje pride namreč med rastno sezono, tako se dovoljenje podaljša do jeseni naslednjega leta. Druga dovoljenja so se po večini izdajala za dobo petih let.

V skoraj polovici izdanih strokovnih mnenj geografsko območje, na katerem se poseg v populacije lahko opravi, ni omejeno. Posegi so tako dovoljeni na območju celotne Slovenije. Tudi pri drugih strokovnih mnenjih so povečini določena le širša območja poseganja v populacije zavarovanih vrst. Zaradi same narave raziskovalnega dela, ki je razlog za večino poseganj v populacije zavarovanih vrst, je ožje omejevanje območja poseganja v populacije nepraktično in bi povzročalo dodatne administrativne zaplete. Pri natančnem prostorskem opredeljevanju posegov v dovoljenju bi bilo treba ob vsaki spremembi lokacije raziskave pridobiti novo dovoljenje. Slaba stran prostorsko neomejenih dovoljenj pa je ocenjevanje vpliva posega na lokacijo. V letu 2009 je imelo dovoljenje za raziskovanje hroščev na območju vse Slovenije sedem raziskovalnih institucij oziroma raziskovalcev. Podobno pa je tudi pri drugih za raziskovanje bolj zanimivih skupinah. Lokacije, na katerih so vsi ti raziskovalci raziskovali, nam postanejo znane šele na podlagi pripravljenih poročil. Večina poročil pa je slaba, tako da lokacij iz njih ne moremo razbrati. V poročilu je treba nujno navesti vsaj natančno lokacijo posega, število osebkov in vrsto, v katero se je posegalo, vrsto posega ter datum posega. Le na podlagi teh podatkov je mogoče oceniti kumulativni vpliv opravljenih posegov na stanje populacij zavarovanih vrst. Zaradi kumulativnih vplivov posegov morajo biti dovoljenja za posege časovno omejena na določen cikel, v katerem se preveri stanje populacije v Sloveniji in tudi ožje. Tovrstne ocene populacije pa so nato osnova za nadaljnje omejevanje oziroma sprostitev omejevanja poseganja v populacijo.

4. SUMMARY

With Slovenia's entry into EU, two new decrees on protected wild fauna and flora species, including species of Community interest, came into force. The decrees thus integrally regulate the protection of wild plant and animal species in the country. Although prohibiting any exploitations of populations of wild animal and plant species, the two decrees allow derogations under condition that they will not affect the favourable conservation status of species under consideration and that all alternative measures are exhausted prior to any exploitations being carried out. General exceptions are good agricultural practice, protection and falling of forests, building and maintenance of forest roads, construction of facilities for which building permits are required, and cultural heritage works. Exceptions also apply to picking flowers for personal use, care for sick animals that can be returned to nature after their nursing in sanctuaries, while some exceptions can also be made for researchers as well as various research and educational institutions. For all other exploitations of protected species, a permit that is issued by the Environmental Agency of the Republic of Slovenia must be obtained.

For the analyses of exploitations of protected species, the data submitted by the Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation and the national Environmental Agency were used. The analyses cover the period from 1 May 2004, when the decrees came into force, to the end of 2009. Only exploitations, for which an expert opinion on their impacts on favourable conservation status of species was required, were taken into consideration.

The Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation received 145 applications, for which expert opinions were to be prepared. For 9 of them (all concerning exploitations of populations of animal species) expert opinion was refused. For all other applications, 236 opinions were drafted. Most of them were made according to the decree on protected wild animal species. About 90% of all opinions were positive, with an assessment that the exploitation would have a negligible effect on the status of protected species, or such limitations to the exploitation were stipulated in the permit itself that no deterioration in the status of the species could occur. The majority of opinions concerned the prevention of serious damage being made. As far as the number of opinions is concerned, exploitations of populations of insects and mammals prevailed. The commonest reason for exploitations was research, while the commonest mode of exploitations was taking of an animal or plant from the wild; the number of taken specimens, however, was small. In principle, only specimens of hard-to-determine-species were taken from the wild, and even then only few specimens per separate locality. These specimens are then archived in zoological collections and herbaria. Takings from the wild, however, are also carried out in order to balance certain populations with their environment. Examples of this kind are exploitations of the populations of the Brown Bear, Grey Wolf and Great Cormorant. Only few applications were sent that would directly refer to providing to favourable conservation status of the species. The latter are in most cases substantiated indirectly through research results. The reasons for harming specimens are mostly for marking and taking samples for further research.

Most of the permits allowing exploitations of populations of protected wild flora species were issued for the period of 1-2 years. Specifically, many applications are filed during the growing season, which is the reason why permits are extended till the autumn of next year. In almost half of the opinions, the exploitations were not geographically limited. The ratio is similar in animals and plants. Owing to the vary nature of research work, which happens to be the reason for the great majority of exploitations of populations of protected species, a limitation of the exploitation area is unpractical and would cause additional administrative complications. The weak side of the spatially unlimited permits, on the other hand, is a very demanding assessment of the exploitation's impact on a certain area. Quality reports are therefore of key importance here. Specifically, most reports are unsuitable as far as their contents are concerned, which makes identification of area from these papers very difficult. In this case, only a temporal limitation that is closely related to a certain cycle is possible. During that time, the status of a certain population is supposed to be ascertained not only in Slovenia but in smaller areas as well, which would then serve as a basis for further limitation, or cessation of limitation, of exploitation of a certain population of wild animal or plant species.

5. VIRI

1. Odlok o zavarovanju redkih ali ogroženih rastlinskih vrst. Ur.l. SRS 15/76
2. Pravilnik o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave. Ur.l. RS 28/09
3. Pravilnik o odvzemu osebkov vrste rjavega medveda (*Ursus arctos*) iz narave. Ur.l. RS 87/05, 17/06, 21/07, 36/07, 23/08, 32/08 - Odl.US: U-I-386/06-32
4. Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Ur.l. RS 82/02, 42/10
5. Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. Ur.l. RS 46/04
6. Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Ur.l. RS 46/04
7. Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst. Ur.l. RS 57/93, 61/93
8. Zakon o ohranjanju narave UPB2. Ur.l. RS 96/04